

**PAWILON
POLSKI
W WENECJI**

Studio X
The living office

Błażej Norbert Polus

Fragment dokumentacji złożonej do konkursu
na kuratorski projekt wystawy w Pawilonie Polskim
na 19 Międzynarodowej Wystawie Architektury
w Wenecji w 2025 r.

1. Architektura jako nieskończony dyskurs

Architekturę można postrzegać jako nieustannie rozwijającą się rozmowę, której „produkt końcowy” stanowią kompleksy urbanistyczne, budynki oraz wszystkie elementy przestrzeni stworzonej przez człowieka. Proces projektowania i realizacji architektury odzwierciedla idee i wyzwania charakterystyczne dla czasu jej powstania, poprzez kontynuację lub negację kontekstu historycznego. Ten proces jest złożony i wielowarstwowy.

Architektura odgrywa kluczową rolę w kształtowaniu świadomości społecznej w różnych kręgach kulturowych. Jest odbiciem idei swoich czasów, opowiada historie i prezentuje osiągnięcia technologiczne. Architektura współdziała z wiedzą techniczną oraz ideami społeczno-ekonomiczno-politycznymi, poddając się ciągłemu procesowi adaptacji i zmian, co czyni koniecznym ciągły dialog na jej temat.

Jednym z kluczowych momentów tego dialogu jest **Biennale Architektury w Wenecji**, odbywające się co dwa lata. Choć opinie na temat wpływu tej wystawy mogą się różnić, jej znaczenia nie da się przecenić. Jest to próba wyprowadzenia zagadnień architektonicznych na szersze forum publiczne. Można dyskutować na temat dostępności i inkluzywności wystawy, jednak jej wartość jako inicjatywy jest niezaprzeczalna.

2. Teoria Otwartej Formy i Team X

Po II wojnie światowej modernizm zdominował europejską architekturę, z czasem rozprzestrzeniając swoje wpływy na cały świat. W 1953 roku, podczas 9. Międzynarodowego Kongresu Architektury Nowoczesnej (CIAM), powstała grupa **Team X** jako reakcja na dogmatyzm modernistycznej architektury i urbanistyki. Jej członkowie koncentrowali się na bardziej **humanistycznym i kontekstualnym** podejściu do projektowania miast.

Team X krytykował funkcjonalizm, odrzucając sztywny podział przestrzeni na mieszkalną, roboczą, rekreacyjną i komunikacyjną, jak postulowano w Karcie Ateńskiej CIAM. Podkreślano potrzebę projektowania odpowiadającego ludzkim potrzebom i uwzględniającego specyficzny kontekst kulturowy i klimatyczny. Grupa dążyła również do **integracji społecznych i fizycznych aspektów architektury**, tworząc przestrzenie sprzyjające wspólnotom. Zwracano uwagę na elastyczność projektów, które powinny dostosowywać się do zmieniających się okoliczności i potrzeb. Choć Team X był związany z modernizmem,

krytykował jego późniejszy rozwój za schematyczność i oderwanie od codziennego życia.

W skład Team X wchodził m.in. polski architekt Oskar Hansen, twórca teorii **Otwartej Formy**. Hansen zakładał, że dzieła architektoniczne i artystyczne nie są zakończone bez udziału użytkowników, którzy powinni mieć wpływ na przestrzeń i dostosowywać ją do swoich potrzeb. Otwarta Forma promowała elastyczne projekty, które mogą ewoluować w czasie, co kontrastowało z „Zamkniętą Formą”, krytykowaną za brak reakcji na zmieniające się potrzeby.

Teoria Hansena zakładała również **zburzenie tradycyjnej hierarchii między projektantem a użytkownikiem, promując współpracę i interakcję**. Hansen postrzegał sztukę jako dynamiczny proces, który angażuje widza lub uczestnika. Jego podejście miało wpływ nie tylko na architekturę, ale także na inne dziedziny sztuki, jak również na metody nauczania.

Obie te teorie, zarówno idea Team X, jak i koncepcja Otwartej Formy, a także sposób myślenia, który się za nimi kryje, stanowią dla nas inspirację przy tworzeniu polskiego pawilonu.

interior view

3. Studio X - Manifest

Douglas Hofstadter powiedział: „**Prawdziwa moc mózgu nie wynika z samych neuronów, ale z tego, jak są połączone – kolektywne działanie tysięcy, milionów, a nawet miliardów współpracujących neuronów pozwala na pojawienie się inteligencji.**”
„Gödel, Escher, Bach: An Eternal Golden Braid”

Studio X, to niezależna, oddolna, inkluzywna i spontaniczna organizacja, która rozpocznie swoją działalność wraz z Biennale Architektury 2025 w Wenecji.

Nasze Studio będzie działać w Pawilonie Polskim, który stanie się centrum wykładów, spotkań oraz różnorodnych wydarzeń organizowanych przez Studio X podczas Biennale.

Wierzymy, że Biennale to doskonałe medium, które może zainicjować szeroką dyskusję na temat współczesnej architektury.

Temat przewodni Biennale 2025 – **Intelligens: Natural. Artificial. Collective.** – będzie dla nas punktem wyjścia do rozpoczęcia tego dialogu. Inteligencja jest fundamentalnym elementem architektury, wplecionym w jej DNA.

Pawilon Polski na czas trwania Biennale zostanie przekształcony w dynamiczną pracownię architektoniczną, podzieloną na dwie główne

strefy: elastyczną przestrzeń biurową z możliwością zmiany układu stanowisk pracy oraz kameralną salę wykładową.

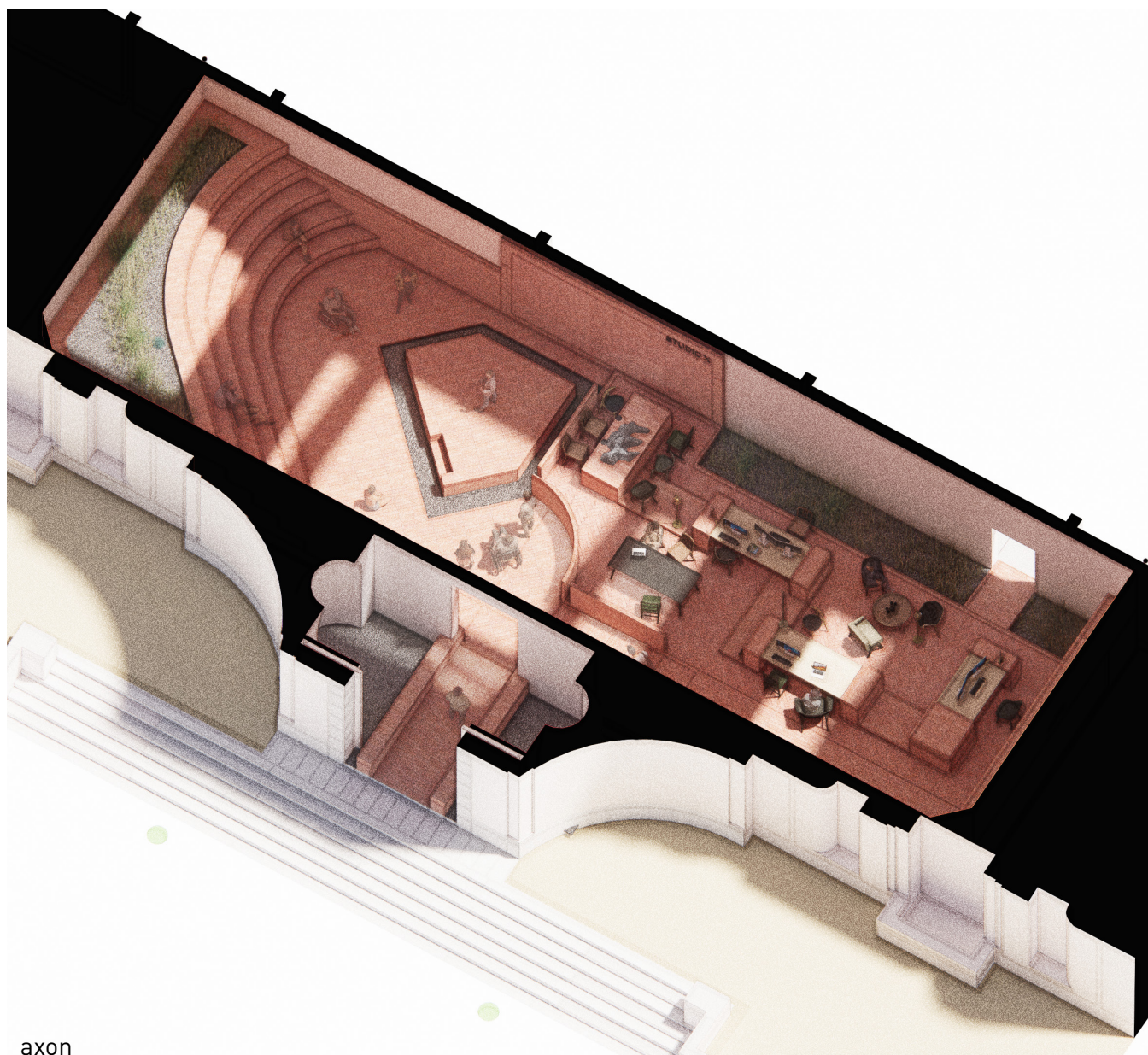
Kurator, wraz z współpracownikami, będzie integralną częścią wystawy, prowadząc codziennie - podczas całego trwania Biennale- pracownię i aktywnie angażując się w jej działalność.

Jako cel stawiamy sobie zaangażowanie nie tylko uznanych architektów, ale także publiczności odwiedzającej Biennale, poprzez dyskusję, organizację wykładów i warsztatów jako stałego elementu ekspozycji.

Zależy nam na tym, aby odwiedzający nie tylko uczestniczyli w wystawie, ale także mogli obserwować pracę w pracowni oraz prowadzić swobodne rozmowy z osobami zaangażowanymi w projekt.

Chcemy wykorzystać Biennale jako platformę do wywołania dyskusji na temat współczesnych zjawisk w architekturze. Sztuczna inteligencja to szeroki temat, a zaprojektowana wcześniej wystawa poruszyłaby jedynie jego wybrany aspekt. My natomiast chcemy reagować na bieżące wydarzenia i rozwijać dyskusję w trakcie trwania Biennale. Naszym celem jest zainicjowanie ruchu, który będzie miał długotrwały wpływ na środowisko architektoniczne.

Materiały użyte do budowy Pawilonu Polskiego będą pochodziły z lokalnych, zrównoważonych źródeł, w tym z recyklingu, podkreślając nasze zaangażowanie w ochronę środowiska.

axon

1. Architecture as an Endless Discourse

Architecture can be seen as an ever-evolving conversation, with its “final product” being urban complexes, buildings, and all elements of human-made space. The design and execution process reflects the ideas and challenges of its time—whether through the continuation or rejection of historical context. This process is complex and multilayered.

Architecture plays a key role in shaping social consciousness across different cultural spheres. It reflects the ideas of its era, tells stories, and showcases technological achievements. Moreover, architecture interacts with technical knowledge and socio-economic-political ideas, constantly undergoing adaptation and change, making continuous dialogue essential.

One key moment in this dialogue is the **Venice Architecture Biennale**, held every two years. While opinions on the exhibition’s influence may vary, its importance cannot be overstated. It serves as an opportunity to bring architectural issues to a broader public forum. Although discussions may focus on the exhibition’s accessibility and inclusivity, its value as an initiative is undeniable.

2. The Open Form Theory and Team X

In the post-war era, modernism dominated European architecture and eventually spread its influence globally. In 1953, during the 9th International Congress of Modern Architecture (CIAM), the **Team X** group was formed as a reaction to the dogmatism of modernist architecture and urbanism. Its members focused on a **more humanistic and contextual approach** to city design.

Team X criticized functionalism, rejecting the rigid division of space into residential, work, recreational, and communication areas, as proposed in the CIAM Athens Charter. The group emphasized the need to design spaces that respond to human needs while considering specific cultural and climatic contexts. They also advocated for the **integration of social and physical aspects of architecture**, creating spaces that foster community. Flexibility in design was essential to them, allowing projects to adapt to changing needs and circumstances. Despite their roots in modernism, Team X critiqued its later developments for being too formulaic and disconnected from everyday life.

One of Team X’s members was Polish architect Oskar Hansen, the creator of the **Open Form** theory. Hansen believed that architectural and artistic works are incomplete without the involvement of users, who should influence and adapt the space to their needs. Open Form promoted flexible designs that could evolve over time, contrasting

with the “Closed Form,” which Hansen criticized for its rigidity in addressing changing needs.

Hansen’s theory also sought to **dismantle the traditional hierarchy between the designer and the user, promoting collaboration and interaction**. He viewed art as a dynamic process that engages the viewer or participant. His approach impacted not only architecture but also other art forms and teaching methods.

Both the Team X ideas and Hansen’s Open Form concept, along with the mindset behind them, inspire us in the creation of the Polish Pavilion.